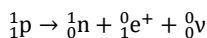

Profil: Přeměna beta plus (β^+)

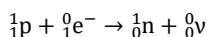
Přeměna beta plus (β^+) je jaderný rozpad, který nastává vždy, když má atom velký počet protonů a příliš málo neutronů. Aby jádro ze stavu **s nedostatkem neutronů** dosáhlo stabilního uspořádání (stabilní jaderné konfigurace) dojde k přeměně **protonu** na **neutron**. Při této reakci dochází ke vzniku **pozitronu** e^+ a **neutrína** ν , které se z jádra uvolňují. V našich úvahách můžeme neutrína zanedbat, ale unikající pozitrony tvoří **záření beta (β^+)**.

Přestože pronikavost záření beta plus β^+ je poměrně nízká, ve velkých dávkách je škodlivé pro lidský organismus.

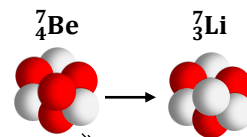

Proton se přeměňuje na neutron, uvolňuje se pozitron a neutrino.

Pro jádro to znamená, že vzniká nový chemický prvek (dceřiné jádro má o jeden proton méně než původní). Nukleonové číslo se při této přeměně zachovává. Kromě beta plus přeměny (β^+) může případně nedostatek neutronů dojít také k **zachycení elektronu** (ϵ). Při tomto procesu vzniká stejné jádro, ale na rozdíl od přeměny (β^+) dochází k absorpci elektronu a nikoliv k emisi pozitronu. Zachycení elektronu tak lze považovat za alternativní mechanismus beta plus přeměny (β^+).

Proton se přeměňuje na neutron absorpcí elektronu.

Stabilní jádro lithia může vzniknout z nuklidu berilia s deficitem neutronů beta plus přeměnou (β^+).

! Shrnutí

- ✓ Obecný zápis přeměny:
 β^+ : ${}_Z^AX \rightarrow {}_{Z-1}^AY + {}_1^0\text{e}^+ + {}_0^0\nu$
 ϵ : ${}_Z^AX + {}_{-1}^0\text{e}^- \rightarrow {}_{Z-1}^AY + {}_0^0\nu$
- ✓ K přeměně dochází: **při nedostatku neutronů**
- ✓ Uvolněné záření: **pozitrony**

Úloha pro pokročilé | Zústat pozitivní

- a) Zapište reakční rovnici pro **fluor F-18** a zjistěte, jaký chemický prvek vzniká. Použijte tabulku nuklidů a obecný vztah uvedený ve shrnutí.

- b) Izotop **draslík K-40** (${}_{19}^{40}\text{K}$) se může přeměnit jak zachycením elektronu tak beta plus přeměnou (β^+). Zapište obě reakční rovnice pro draslík.

Skupinová úloha

Co máte vysvětlit:

- Vyberte z tabulky nuklidů jakýkoliv radioaktivní nuklid, který podléhá přeměně beta plus (β^+) nebo zachycení elektronu a zapište pro něj obě reakční rovnice. S jejich pomocí krátce popište proces beta plus přeměny (β^+) i zachycení elektronu a diskutujte jejich vlastnosti.

Co musíte zjistit:

- Draslík K-40 z úlohy b) může projít ještě jinou jadernou přeměnou. Zjistěte podle tabulky nuklidů a poznamenejte si tuto další jadernou reakci. Prodiskutujte společně následující otázku:

Jak je možné, že se jeden nuklid může přeměnit na různá dceřiná jádra?